

Радченко Юрій Миколайович

кандидат економічних наук, професор,

Заслужений машинобудівник України, Радник секретаря

Ради національної безпеки і оборони України

СТВОРЕННЯ РАКЕТНО-КОСМІЧНОГО ОЗБРОЄННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ УКРАЇНИ

Космічна галузь є однією з найбільш перспективних сфер діяльності. Як экс-голова Державного Космічного Агентства, маючи унікальний досвід роботи в аерокосмічній сфері, військово-оборонному комплексі, учасник багатьох міжнародних військових форумів США, Європи, Азії та Близького Сходу переконаний, що ті країни світу стануть привілейованими, якщо вони володіють необхідним науковим і виробничим потенціалом.

Ознайомившись з роботою космічних підприємств, здійснюючи виконання державних оборонних замовлень на підприємствах цієї галузі, вивчаючи досвід роботи космічних підприємств США, Швейцарії, Індії, ОАЕ, бачу і розумію, що Україна має все необхідне для того, щоб знову, як колись увійти у п'ятірку космічних держав світу. При цьому важливо, щоб усі державні ланки працювали на цей результат.

В Україні довгий період була відсутня космічна програма, а в останнє галузь фінансувалася ще у 2018 році. Як результат, космічна держава не мала не тільки власного розвідувального супутника, а взагалі ніякого. Підготовка до виведення на орбіту нового космічного апарату дистанційного зондування Землі (КА ДЗЗ) «Січ-2-1» затягнулася на роки.

Ми знайомі з світовими тенденціями створення військово-космічних сил. Так, у 2019 році космічні війська було створено в США. А Франція почала формувати національне командування космічними військами. Через рік створювати власне космічне командування узялася й Великобританія.

В Україні справжній занепад ракетно-космічної галузі. І в цій площині вона суттєво відстає вже не тільки від Японії, а й від таких країн, як Індія та

Іран. Останній створив космічне агентство у 2004 році і вже може похвалитися амбітною космічною програмою, успішним виведенням на орбіту кількох супутників.

У зв'язку з тим, що військово-політичне становище навколо України загострюється, то вона зобов'язана забезпечити розвиток власного ракетно-космічного озброєння.

Ми говоримо про велику космічну державу Україна, що є у нас КБ «Південне», «Південмаш», а в загальному підсумку зараз не маємо жодного українського супутника на орбіті Землі. Лише у 2014 р. та 2017 р. студентами НТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» виведені і запуснені на космічну орбіту університетські наносупутники «PolyTan-1» та «PolyTan-2» [1].

Ми є свідками унікальних студентських розробок та їх впровадження за підтримки ректора КПІ Михайла Згуровського. Сьогодні важливо, щоб унікальні розробки українських вчених та конструкторів, які здатні створювати високотехнологічні системи, включити до державної програми стратегічного розвитку космічної галузі. Так, у 2019 р. на базі КПІ спільно з Укроборонпромом було проведено Перший всеукраїнський конкурс оборонних технологій «Sikorsky Challenge» за моделлю американської агенції DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency). Ця інноваційна екосистема фінансувалась виключно коштом бізнесу.

Кабмін у січні 2021 року затвердив Концепцію Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2021-2025 роки. А 29 вересня 2021 року Уряд схвалив Державну космічну програму України до 2025 року, що сприятиме системному та послідовному розвитку української космічної галузі. Програмою передбачено фінансування галузі у 40,78 млрд грн, з яких 15,76 млрд грн – бюджетних коштів, а решта 25,02 млрд грн – з інших джерел [2].

Ми підтримуємо Державну космічну програму України, цілями якої є впровадження космічної діяльності в інтересах національної безпеки та оборони, будівництво космічних систем спостереження Землі та їхніх

складових, розвиток космічних технологій на ринку послуг. У неї закладено також створення ракетно-космічної техніки і наукові дослідження в сфері космічної діяльності.

У стислі терміни Верховна Рада розгляне проєкт Закону та затвердить Державну програму розвитку ракетно-космічного комплексу України.

30 вересня 2021 року Урядовий комітет з питань національної безпеки і оборони, стратегічних галузей промисловості та інфраструктури підтримав проєкт урядового розпорядження «Про утворення державної установи «Агенція оборонних технологій»». Таким чином, в Україні з'явиться нова спеціалізована державна інституція, яка буде працювати як в інтересах оборонної промисловості держави, так і створяться додаткові можливості підприємствам оборонно-промислового комплексу в забезпеченні потреб Збройних Сил України в новітніх зразках озброєння, військової та спеціалізованої техніки [3].

Під час останнього візиту до США Президента України В. Зеленського, одним із ключових напрямів його перемовин, став розвиток космічної галузі в Україні, яку необхідно відбудувати і повернути статус космічної держави. Також мова йшла про стратегічну співпрацю за програмою «Artemis», а саме про розробку спільних українсько-американських проєктів, що дозволять побудувати Місячне поселення та відкрити ворота на Марс.

Передбачається плановий запуск українського супутника «Січ-2-30» з ракети Ілона Маска, який побачить космос уже в грудні 2021 року; будівництво нової наземної бази для спостереження за космічними апаратами. Під час зустрічі обговорювався проєкт «Артеміда», частиною якого стає Україна, також проєкт «Антарес», в якому ми виробляємо перший ступінь ракети-носія, де задіяні «Південмаш», КБ «Південне» та інші підприємства. У наступні роки загальний обсяг фінансування за цією програмою може скласти близько 80 млн доларів [4].

Переконаний, що підписаний 31 серпня 2021 року Меморандум між ДКАУ та Міністерством оборони США про співпрацю у використанні космічного простору, забезпечить позитивні результати для України.

Одним із перших результатів візиту Президента України до США може бути отримання Україною системи «Залізний купол». Вона створена ізраїльською оборонною компанією Rafael і зарекомендувала себе як один з ефективних засобів знищення ракет малої дальності.

Як досвідчений фахівець, можу стверджувати, що «Залізний купол» це визначена структура ракет. Науково-дослідні інститути України таку систему розробили ще десять років поспіль, але подальшого розвитку не відбулось, вона просто була забута.

Тому сьогодні керівництво країни прагне до того, щоб розвивати і підтримувати власні інноваційні розробки і відкриття.

Ми пропонуємо, для створення ракетно-космічного озброєння в Україні, забезпечення замкнутого циклу виробництва. Такого результату можна досягти шляхом створення корпорації (концерну), яка має об'єднати в собі державні космічні компанії, що дозволить адаптувати українську ракетно-космічну галузь до ринкових умов.

Україна має позитивний досвід у створенні акціонерних товариств. Тому, 2 жовтня 2021 року Кабінет Міністрів підтримав пропозицію ДКА щодо реорганізації державних підприємств космічної галузі шляхом перетворення їх на акціонерні товариства, 100% акцій яких належить державі, а саме: ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля», ДНВП «Об'єднання Комунар», ДП «Виробниче об'єднання «Київприлад», ДП «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені О.М. Макарова».

Вважаємо, що для розподілу і використання державних коштів доцільно створити структуру з ефективним менеджментом та фінансовою політикою.

Реорганізація підприємств в єдину корпорацію, забезпечить потреби сектору безпеки в підвищенні обороноздатності України.

Таким чином, національна безпека і оборона у значній мірі залежить від оснащення Збройних Сил України сучасними видами озброєння та військової техніки. Наявність в Україні ракетно-космічних комплексів оперативно-тактичного радіусу дій слугуватиме надійним запобіжником.

Список джерел:

1. Взаємодія освіти, науки і бізнесу: досягнення Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» – URL: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued6&id=2751>
2. 40 мільярдів на космос: в уряді підтримали програму до 2025 року – URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/09/29/678288/>
3. Урядовий комітет підтримав проект розпорядження про утворення Агенції оборонних технологій. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryadovij-komitet-pidtrimav-proekt-rozporядzhennya-pro-utvorennya-agenciyi-oboronnih-tehnologij>
4. В. Тафтай Нам є чим здивувати та зацікавити NASA. – URL: https://rus.lb.ua/economics/2021/09/14/493938_volodimir_taftay_nam_ie_chim.html